CNV Geldzorg Metalektro

Eindrapport
Uitgebracht in opdracht van CNV
Amersfoort, 26 februari 2020

Bureau Bartels B.V.
Postbus 318
3800 AH Amersfoort
Stationsplein 69
3818 LE Amersfoort
T 033 – 479 20 20
info@brtls.nl
www.bureaubartels.nl

Inhoud

1. Inleiding 1

1.1 Achtergrond 1

1.2 Aanpak evaluatie 1

1.3 Kenmerken respondenten 1

1.4 Leeswijzer 4

2. Resultaten financieel inzicht 5

2.1 Inleiding 5

2.2 (Inzicht in) huidige financiële situatie 5

2.3 (Inzicht in) toekomstige financiële situatie 7

2.4 Bespreken van zorgen op het werk 11

2.5 Combineren werk en zorgtaken 15

3. Belangrijkste uitkomsten 18

Factsheet met belangrijkste uitkomsten

1. Inleiding

1.1 Achtergrond

In de CAO voor de Metalektro van 2018-2020 is afgesproken om aandacht te besteden aan het vraagstuk van financieel inzicht bij medewerkers. Eén van de activiteiten in dit kader heeft betrekking op het project Geldzorg van de CNV. Dit project is goedgekeurd door de sociale partners in de Metalektro.

Om dit Geldzorg-project vorm te geven, is het wenselijk om via een grootschalig onderzoek onder CNV-leden in de Metalektro inzicht te krijgen in de (mogelijke) relatie tussen het functioneren van werknemers en hun financiële situatie. Bureau Bartels heeft in dit kader in januari 2020 een onderzoek uitgevoerd naar dit onderwerp. De uitkomsten van dit onderzoek worden door CNV Geldzorg gebruikt om de communicatie over dit project naar de sector te optimaliseren.

1.2 Aanpak evaluatie

De kern van de evaluatie bestaat uit veldwerk onder CNV-leden uit de Metalektro. Circa 6.000 van deze CNV-leden hebben een e-mail gekregen met daarin de uitnodiging om een digitale enquête in te vullen. In totaal 968 leden hebben hieraan gehoor gegeven door de vragenlijst volledig in te vullen[1]. Dit komt neer op een responspercentage van circa 16%.

1.3 Kenmerken respondenten

In deze paragraaf presenteren we allereerst een aantal kenmerken van de respondenten. In de navolgende analyses wordt (daar waar van toepassing) weergegeven in hoeverre de uitkomsten van de enquêtering verschillen naar deze kenmerken. Hieronder staat de spreiding van de respondenten weergegeven naar geslacht, leeftijd, relatievorm, de vraag of zij kostwinner zijn binnen hun relatie, werkverband en type functie.

Geslacht

Het overgrote deel van de respondenten van deze enquête is man (zie figuur 1.1). In totaal hebben 882 mannen en 78 vrouwen meegedaan aan de enquête. Nog eens 8 respondenten classificeren zichzelf als 'anders' of willen hun geslacht niet bekend maken.

Figuur 1.1 Geslacht (N=968)

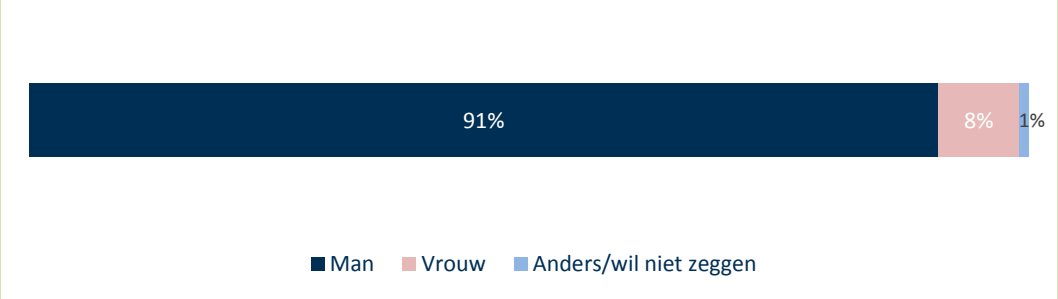

[1] Er zijn 1.078 deelnemers begonnen met de vragenlijst, waarvan 110 vragenlijsten te beperkt zijn ingevuld om mee te nemen in dit onderzoek. Deze respondenten beantwoordden slechts één of enkele vragen.

Leeftijd

De gemiddelde leeftijd van de respondenten bedraagt 53 jaar. In figuur 1.2 staat de leeftijdsverdeling in meer detail weergegeven. Hierbij is zichtbaar dat slechts 10% van de respondenten jonger is dan 40 jaar. De oudste deelnemer aan de enquête is 68 jaar, terwijl de jongste deelnemer 20 jaar is.

Figuur 1.2 Leeftijd (N=968)

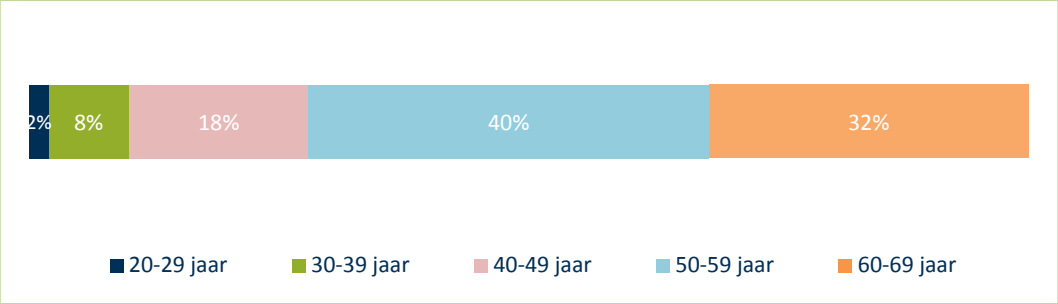

Relatievorm

Vervolgens hebben wij de respondenten gevraagd naar hun relatievorm. Ruim twee derde van de respondenten is getrouwd of heeft een geregistreerd partnerschap, iets minder dan één op de tien woont samen met een partner en een vijfde van de respondenten is alleenstaand (zie figuur 1.3). Ten slotte is 2% van de respondenten weduwe of weduwnaar.

Figuur 1.3 Relatievorm (N=968)

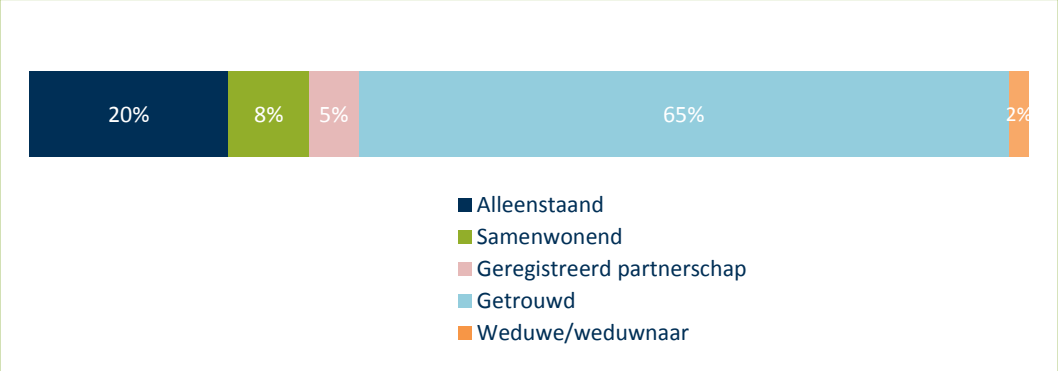

Kostwinner

Aan de respondenten die aangeven een vaste relatie te hebben, is vervolgens gevraagd of zij kostwinner zijn binnen deze relatie. Hiermee wordt bedoeld of hij/zij het grootste gedeelte van het gezamenlijke inkomen verdient. In figuur 1.4 is zichtbaar dat maar liefst 91% van de respondenten aangeeft binnen zijn/haar relatie kostwinner te zijn.

Figuur 1.4 Kostwinner (N=757)

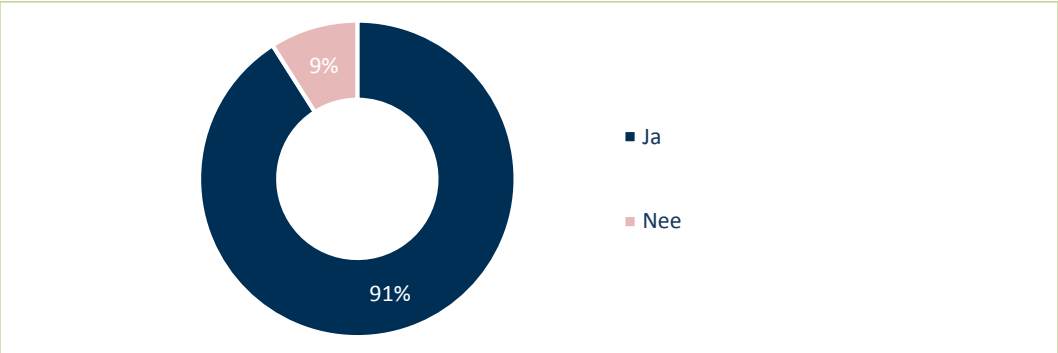

Werkverband

Het overgrote deel van de deelnemers aan deze enquête hebben een voltijds dienstverband (zie figuur 1.5). Dit houdt in dat zij 36 uur per week of meer werken. Daarnaast geven 142 respondenten (15%) aan dat zij een deeltijdbaan hebben (minder dan 36 uur per week). Enkele respondenten hebben aangegeven reeds met pensioen te zijn (2%), werkloos te zijn of in de ziektewet te zitten (samen 1%). Nog eens 1% van de respondenten heeft geen antwoord gegeven op deze vraag.

Figuur 1.5 Type functie (N=968)

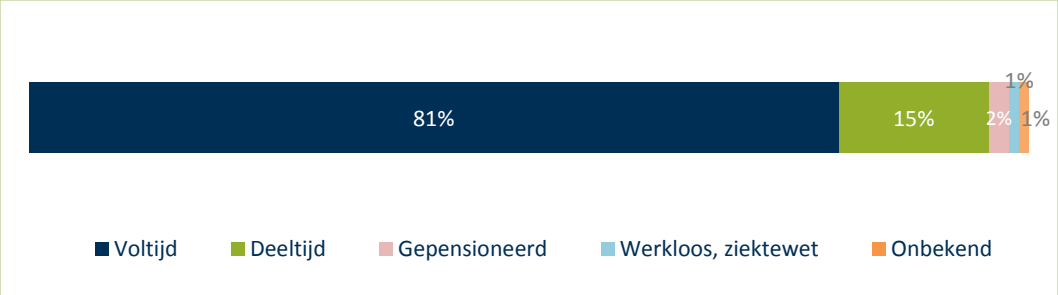

Type functie

Daarnaast zijn we bij de werkende respondenten nagegaan in welke type functie zij werkzaam zijn. Figuur 1.6 laat zien dat bijna driekwart van de respondenten een technische functie heeft. Iets minder dan één op de tien is werkzaam binnen bedrijfsleiding/management. De overige respondenten komen vanuit administratieve functies (7%), commerciële functies (6%), logistieke functies (2%) of bevinden zich in een overige functiecategorie (3%).

Figuur 1.6 Type functie (N=933)

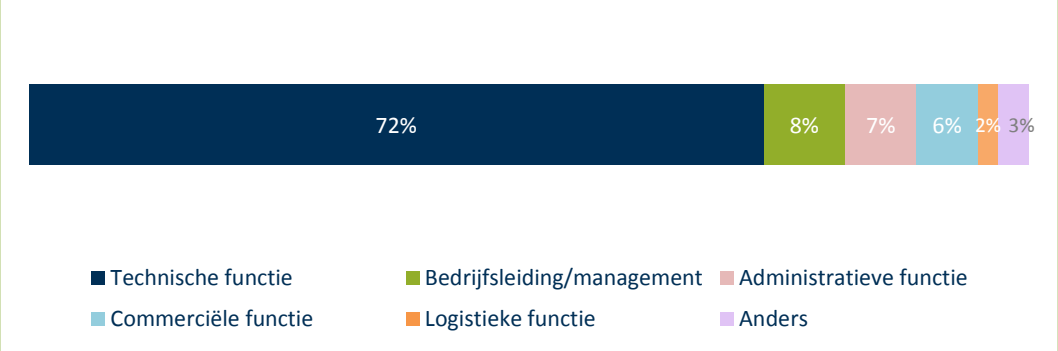

Belangrijke beslissing/gebeurtenis

Ten slotte hebben we alle respondenten gevraagd in hoeverre zij ten tijde van de uitnodiging voor dit onderzoek privé of qua werk voor een belangrijke beslissing stonden of dat er (privé) een belangrijke gebeurtenis speelde. Rondom een dergelijke beslissing of gebeurtenis kan er namelijk behoefte bestaan aan inzicht in de financiële gevolgen ervan. In tabel 1.7 is de uitkomst op deze vraag weergegeven.

Tabel 1.7 Belangrijke beslissing/gebeurtenissen op moment dat het enquêteverzoek kwam

Beslissing/gebeurtenis	N=968
Ja, namelijk*:	39%
▪ Eerder stoppen met werken (zelf/partner)	24%
▪ Bijna/net met pensioen (zelf/partner)	23%
▪ Nieuwe baan (zelf/partner)	13%
▪ Anders	13%
▪ Langdurige ziekte (zelf/partner)	11%
▪ Kinderen die gaan studeren	10%
▪ Arbeidsongeschiktheid (zelf/partner)	8%
▪ Samenwonen	3%
▪ Scheiding	3%
▪ Minder werken (bijvoorbeeld GeneratiePact)	3%
▪ Trouwen	3%
▪ Overlijden van (ex)partner/kind/ouder	2%
Nee	61%
Totaal	**100%**

* *De percentages bij de beslissingen/gebeurtenissen zelf hebben betrekking op het aandeel respondenten dat 'ja' geantwoord heeft. Deze percentages tellen niet op tot 100% omdat de betreffende respondenten meerdere beslissingen/gebeurtenissen konden noemen.*

Bij ongeveer vier op de tien respondenten speelt een dergelijke beslissing of gebeurtenis. Bezien we de typen beslissingen/gebeurtenissen die op dat moment speelden, dan had dit voornamelijk betrekking op het eventueel eerder stoppen met werken, bijna met pensioen gaan of een nieuwe baan.

1.4 Leeswijzer

In hoofdstuk 2 worden de uitkomsten van de enquête gepresenteerd en toegelicht. Een beknopte visuele weergave hiervan is te vinden in hoofdstuk 3. Ten slotte merken we op dat percentages niet altijd tot 100% optellen. Dit is het geval wanneer een respondent meerdere antwoorden op een vraag kon geven. Bovendien kan er sprake zijn van afrondingsverschillen.

2. Resultaten financieel inzicht

2.1 Inleiding

In dit hoofdstuk bespreken we de resultaten van de vragen die betrekking hebben op financieel inzicht. Hierbij komen eerst de vragen aan bod over de huidige situatie van de respondent. Daarna behandelen we de vragen die gaan over de toekomstige financiële situatie van de respondent, zoals pensioen. Vervolgens komt aan bod in hoeverre respondenten hun eventuele zorgen over hun huidige en/of toekomstige financiële situatie bespreken op het werk. De laatste paragraaf, ten slotte, gaat over het al dan niet combineren van werk met zorgtaken.

2.2 (Inzicht in) huidige financiële situatie

De eerste vragen van de enquêtering gaan over de huidige financiële situatie van de respondenten en in hoeverre zij hierin inzicht hebben. Zo is allereerst uitgevraagd of men weet hoe hoog zijn/haar maandelijkse inkomsten en uitgaven zijn (zie figuur 2.1).

Figuur 2.1 Inzicht in maandelijkse inkomsten en uitgaven (N=968)

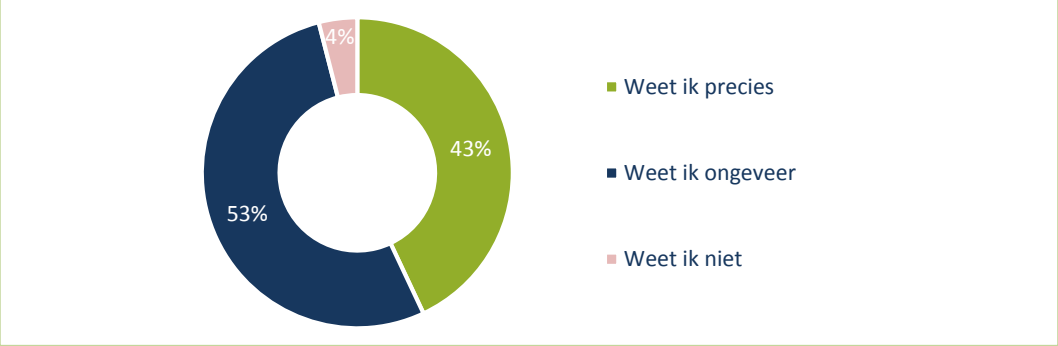

Ruim vier op de tien respondenten zegt dit precies te weten, tegenover ruim vijf op de tien die dit ongeveer voor ogen hebben. 'Slechts' 4% (42 respondenten) geeft aan hierin geen enkel inzicht te hebben. Wanneer we kijken naar de verschillende kenmerken van de respondenten, dan zien we vrijwel geen verschil tussen de typen respondenten. We zien alleen dat werknemers in administratieve functies iets meer dan gemiddeld precies zicht hebben op hun inkomsten en uitgaven (51% weet dit precies, 48% ongeveer en slechts 1% heeft geen enkel inzicht) en dat de personen in logistieke functies vaker minder goed inzicht hebben (33% precies inzicht, 56% ongeveer inzicht en 11% geen enkel inzicht). Hierbij merken we voor deze laatste groep op dat hun aantal relatief klein is (18 respondenten) waardoor dit beeld mogelijk vertekent.

Tot slot is voor de groep respondenten die voor een belangrijke gebeurtenis of beslissing staat, gekeken naar hun inzicht in maandelijkse inkomsten en uitgaven. Deze 370 werknemers blijken in dezelfde mate zicht te hebben op hun maandelijkse inkomsten en uitgaven als de totale groep respondenten.

Financieel rondkomen

Aansluitend is de respondenten gevraagd hoe goed zij kunnen rondkomen van hun inkomen. Figuur 2.2 laat zien dat een ruime meerderheid dit (zeer) gemakkelijk vindt. Toch geeft ook een behoorlijk deel van de respondenten niet moeilijk, maar ook niet makkelijk te kunnen rondkomen van hun inkomen. Ten slotte geeft 3% (28 respondenten) aan dat zij (zeer) moeilijk kunnen rondkomen van hun inkomen.

Figuur 2.2 Rondkomen van inkomen (N=968)

Wanneer we kijken naar verschillen in leeftijden, dan zien we dat van de groep respondenten van 20-29 jaar bijna vier op de vijf aangeeft (zeer) makkelijk te kunnen rondkomen van hun inkomen en dit voor één op de vijf niet moeilijk, maar ook niet makkelijk is. Hier staat tegenover dat van de respondenten in de leeftijdscategorie 30-49 jaar 'slechts' 45% aangeeft makkelijk rond te kunnen komen en 51% aangeeft dat dit niet moeilijk, maar ook niet makkelijk is. De oudste groep respondenten 60-69 jaar daarentegen kan naar eigen zeggen goed rondkomen van hun inkomen: 69% vindt dit (zeer) gemakkelijk en 30% vindt dit niet moeilijk, maar ook niet makkelijk.

Betalingsproblemen

Om verder zicht te krijgen op de financiële situatie van de respondenten zijn we nagegaan of de respondenten op het moment van enquêtering meer dan twee maanden achterstand hadden in bepaalde betalingen. Figuur 2.3 laat zien dat verreweg het grootste deel van de respondenten geen achterstand in betalingen heeft. Desalniettemin is bij 3% (27 respondenten) wel sprake van betalingsachterstanden. Uit de toelichting van deze respondenten komt naar voren dat de betalingsachterstanden met name betrekking hebben op gemeentelijke heffingen/belastingen (37%) en ziektekostenverzekering (33%).

Het aantal respondenten met betalingsachterstanden is verder te laag om relevant onderscheid te kunnen maken in kenmerken van de respondenten. Overigens is opvallend dat er 45 respondenten zijn die geen antwoord gegeven hebben op de vraag of zij achterstand hadden in bepaalde betalingen. Dit zijn veelal respondenten die aangeven (zeer) makkelijk te kunnen rondkomen van hun inkomen of dat dit niet moeilijk, maar ook niet makkelijk is. Het is waarschijnlijk dat er in deze gevallen geen sprake is van betalingsachterstanden en dat de respondenten om deze reden de vraag hebben overgeslagen.

Figuur 2.3 Achterstand in betalingen (N=968)

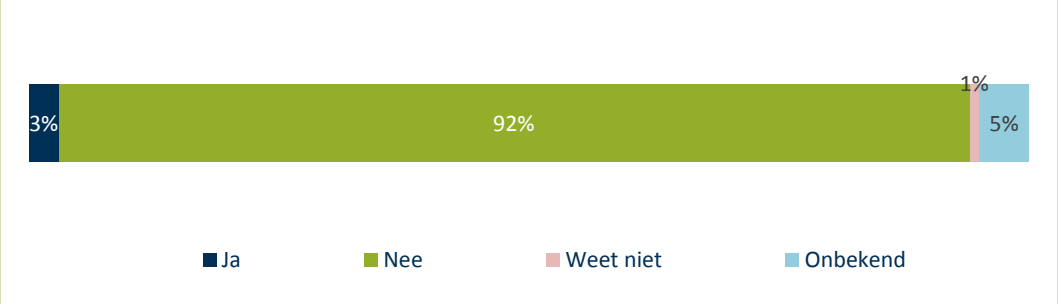

In het verlengde van bovenstaande is de respondenten gevraagd of zij schulden hebben waarvan zij verwachten dat zij die moeilijk terug kunnen betalen (zie figuur 2.4). Ruim negen op de tien

respondenten zegt geen moeilijk terug te betalen schulden te hebben. Bij 44 respondenten (5%) komen dergelijke schulden wel voor. We hebben geen grote verschillen geconstateerd tussen respondenten wanneer we kijken naar achtergrondkenmerken. Ook de groep respondenten die voor een belangrijke gebeurtenis of beslissing staat, rapporteert in vergelijkbare mate te kampen met moeilijk terug te betalen schulden (6%).

Figuur 2.4 Moeilijk terug te betalen schulden (N=968)

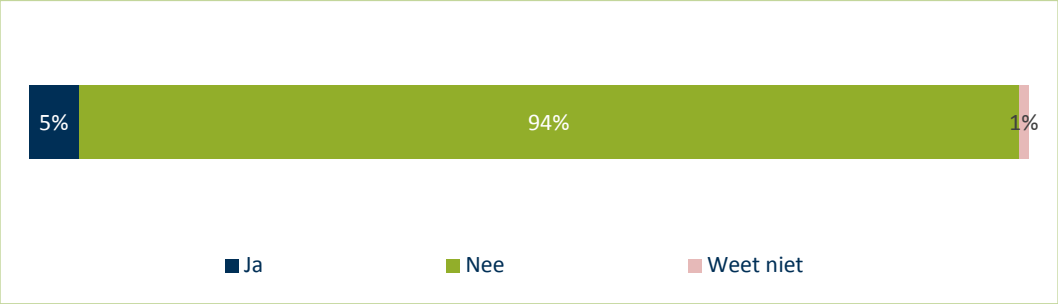

Als laatste vraag over de huidige financiële situatie van de respondenten hebben we de vraag voorgelegd of er beslag is gelegd op hun loon als gevolg van schulden of betalingsachterstanden. Uit de reacties blijkt dat loonbeslag vrijwel niet voorkomt onder de respondenten. Minder dan 1% van de respondenten (3 respondenten) vermeldt dat loonbeslag heeft plaatsgevonden. Door zes respondenten is geen antwoord gegeven op de vraag. Opnieuw gaat het met name om respondenten die aangeven (zeer) makkelijk te kunnen rondkomen van hun inkomen of dat dit niet moeilijk, maar ook niet makkelijk is.

Figuur 2.5 Loonbeslag als gevolg van betalingsachterstanden (N=968)

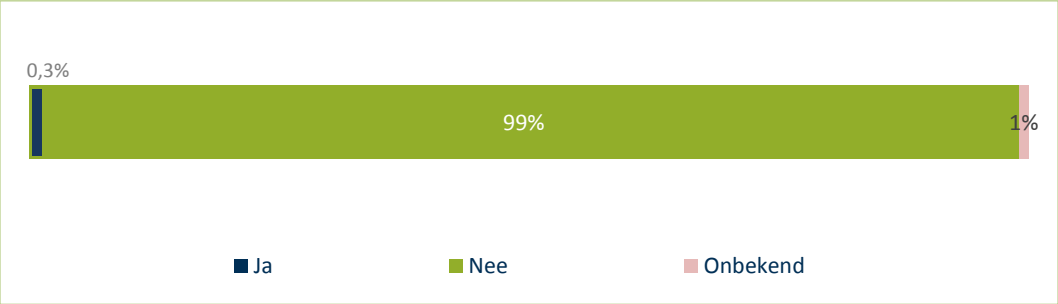

2.3 (Inzicht in) toekomstige financiële situatie

Na de respondenten gevraagd te hebben naar (hun inzicht in) hun huidige financiële situatie zijn er ook enkele vragen gesteld over (hun inzicht in) hun toekomstige financiële situatie. In de eerste plaats hebben we gepeild of respondenten weten hoe hoog hun inkomen zal zijn als zij met pensioen gaan (zie figuur 2.6).

Figuur 2.6 Hoogte inkomen met pensioen (N=968)

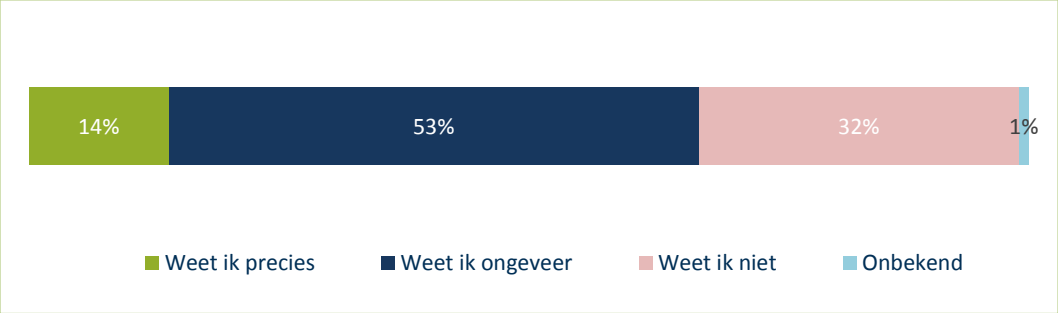

Ruim de helft van de respondenten geeft aan enigszins een beeld te hebben van hoe hoog hun inkomen zal zijn als zij met pensioen gaan. Een relatief klein deel (140 respondenten) zegt precies te weten hoe hoog hun inkomen zal zijn na pensioen. Eén op de drie respondenten weet niet wat hun inkomen zal worden als zij met pensioen gaan. De overige zes respondenten hebben de vraag niet beantwoord.

We zien dat voornamelijk de groep respondenten van 20-29 jaar aangeeft niet te weten hoe hoog hun inkomen zal zijn als zij met pensioen gaan. Dit is niet verwonderlijk aangezien deze groep het verst van de pensioenleeftijd is verwijderd. Verder zien we dat werknemers in commerciële functies iets meer dan gemiddeld precies zicht hebben op hun inkomen met pensioen (27% weet dit precies, 52% ongeveer en slechts 22% heeft geen enkel inzicht) en dat de personen in logistieke functies vaker minder goed inzicht hebben (11% precies inzicht, 44% ongeveer inzicht en 44% geen enkel inzicht). Hierbij merken we voor deze laatste groep wederom op dat hun aantal relatief klein is (18 respondenten) waardoor dit beeld mogelijk vertekent.

Zorgen over pensioen

Aan de werknemers is vervolgens de vraag gesteld of zij zich zorgen maken over hun pensioen (zie figuur 2.7). Het merendeel van zes op de tien respondenten maakt zich geen zorgen over hun pensioen. Onder de groep respondenten van 20-29 jaar speelt dit nog sterker, en geeft ruim 8 op 10 aan geen zorgen over hun toekomstig pensioen te maken. Hoewel we eerder zagen dat deze leeftijdsgroep het minst goed hun toekomstig pensioeninkomen kan inschatten (figuur 2.6), baart dit feit hen vooralsnog weinig zorgen Voor de overige, oudere leeftijdsklassen tekent zich een beeld af waarbij zo'n 60% niet inzit over hun pensioen.

Figuur 2.7 Zorgen over pensioen (N=968)

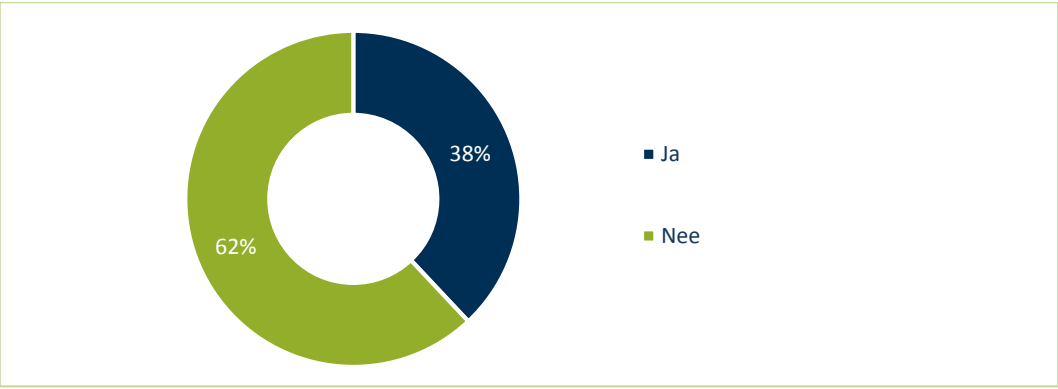

Als we inzoomen op achtergronden in beroepsfuncties, dan valt op dat management- en commerciële functies zich onderscheiden van de overige functies. Bij de eerste twee functies maakt ongeveer een kwart van hen zich zorgen over hun pensioen, waar dit bij de logistieke- en technische functies hoger ligt met (ruim) vier op de tien.

Verder zien we dat werknemers zonder partner iets vaker inzitten over hun pensioen dan werknemers met een partner. Voor alleenstaanden geldt dat 46% zich zorgen maakt over het pensioen, tegenover 36% van de getrouwden en 41% van de medewerkers met geregistreerd partnerschap.

Zorgen over financiële situatie

In het verlengde van bovenstaande is ook gevraagd of respondenten zich zorgen maken over hun huidige en/of de toekomstige financiële situatie (zie figuur 2.8). Hier tekent zich een vergelijkbaar beeld af als bij de zorgen over het pensioen. Ruim zes op de tien respondenten maakt zich geen zorgen over hun huidige en/of toekomstige financiële situatie. Hierbij valt wel op dat mannen minder vaker inzitten over hun (toekomstige) situatie dan vrouwen. Respectievelijk 64% van de mannen maakt zich geen zorgen tegenover 55% van de vrouwen. Verder springt in het oog dat respondenten in de leeftijd 20-29 jaar zich het minst vaak zorgen maken. Bij deze jongste respondenten zit namelijk bijna acht op de tien niet in over de financiële situatie, waar dit bij de andere leeftijdsklassen lager ligt.

Figuur 2.8 **Aandeel werknemers dat zorgen maakt over huidige en/of toekomstige financiële situatie (N=968)**

Daarnaast maken werknemers met een partner zich (iets) minder vaak zorgen over hun huidige/toekomstige situatie dan alleenstaande werknemers. Voor respondenten die getrouwd zijn of een geregistreerd partnerschap hebben, maakt respectievelijk 66% en 61% zich geen zorgen. Voor alleenstaande werknemers ligt dit aandeel (een fractie) lager met 57% die aangeven ongerust te zijn over de huidige en/of toekomstige financiële situatie.

Op basis van de werkvorm doen zich enkele verschillen voor. Gepensioneerde werknemers maken zich het minst zorgen om hun (toekomstige) financiële situatie. Slechts drie van de in totaal zestien gepensioneerden zit hier namelijk over in. Voor de werknemers met een vol- en deeltijdcontract geldt dat ze elkaar nauwelijks ontlopen. Bij deze categorie van werkenden maakt bijna twee op de drie zich geen zorgen om hun huidige en/of toekomstige situatie. Binnen de overige groepen werknemers (ziektewet, werkloos en afgekeurd) zijn het aantal waarnemingen te beperkt om uitspraken over te kunnen doen. Wel lijken er aanwijzingen te zijn dat juist deze groepen zich vaker zorgen maken over hun financiële toekomst. Dit is niet verwonderlijk, omdat hun huidige situatie minder financiële zekerheid biedt en/of nadelig verandert met oog op de toekomst.

Figuur 2.9 Aard van de zorgen van werknemers over financiële situatie (N=352)

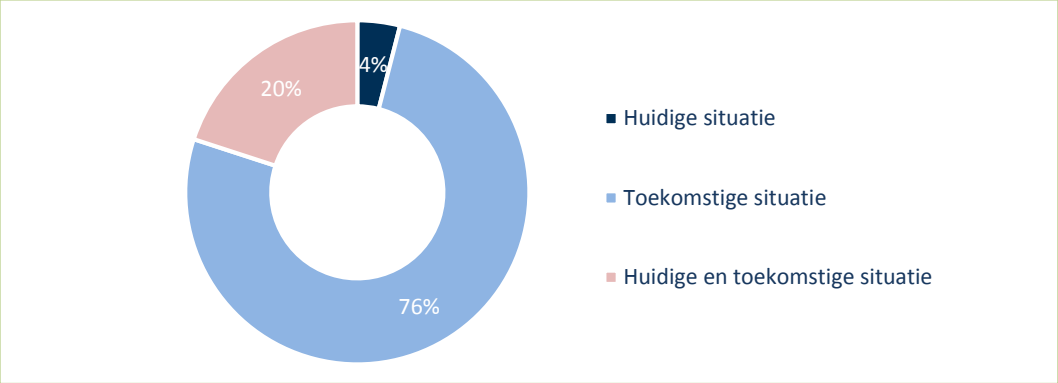

Als spiegel zien we dat bijna één op de vier wel inzit over hun financiële situatie. Binnen deze laatste groep van 352 respondenten is een uitsplitsing gemaakt naar zorgen om de huidige en/of toekomstige financiële situatie. Uit figuur 2.9 valt af te lezen dat het leeuwendeel ongerust is over de toekomstige financiële situatie. Dit geldt namelijk voor ongeveer drie op de vier werknemers. Voor het resterende kwart geldt dat er (hoofdzakelijk) zorgen zijn over zowel de huidige als ook de toekomstige financiële situatie zijn.

Gevolgen financiële zorgen op functioneren werk

Bij de respondenten die aangeven dat zij zich zorgen maken over hun huidige en/of toekomstige financiële situatie zijn we nagegaan of dit invloed heeft op hun functioneren in hun werk. Uit figuur 2.10 blijkt dat 14% van de respondenten inderdaad invloed bemerkt van dergelijke zorgen op hun functioneren. Het overgrote deel van twee op de drie respondenten ervaart daarmee geen invloed op het functioneren in hun werk. Tot slot weet een kwart van de respondenten niet of hun (financiële) zorgen invloed hebben op hun functioneren.

Figuur 2.10 Invloed zorgen (toekomstige) financiële situatie op functioneren werk (N=346)

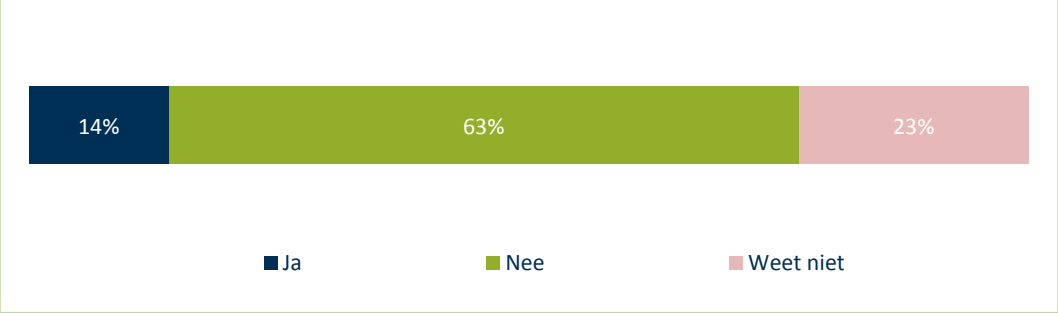

Op basis van achtergrondkenmerken zien we alleen noemenswaardige verschillen tussen de beroepsgroepen. Twee functies springen met name in het oog, te weten de logistieke- en administratieve functies. Bij eerstgenoemde functie is het aandeel dat invloed ervaart door de financiële zorgen relatief hoog. Vier van de negen werknemers binnen de logistiek noemt namelijk nadelige invloed te ervaren op het functioneren in het dagelijks werk. Dit is in contrast met de administratieve functies waar slechts één van de 28 respondenten deze invloed herkent. Voor de andere beroepsgroepen bedraagt het aandeel dat (nadelige) invloed op het functioneren ervaart 13%.

De 48 respondenten die (nadelige) invloed ondervonden van de financiële situatie op hun functioneren in het werk, is gevraagd om een toelichting waaruit dit blijkt. In figuur 2.11 staan de meest genoemde antwoorden te lezen. Deze antwoorden zijn onder te verdelen in 'psychische' en 'fysieke gevolgen' en 'uitval van werk'. In werkelijkheid is er echter veelal sprake van een complex samenspel tussen psychische en lichamelijke factoren waarbij deze op elkaar ingrijpen.

Figuur 2.11 Invloed die werknemers ervaren van zorgen over financiële situatie (N=48)

Respondenten brengen het vaakst psychische aspecten naar voren ten gevolge van de ervaren financiële zorgen. Een groot deel noemt klachten als stress, piekeren over de toekomst en zich somber voelen door de financiële situatie. Dit werkt vervolgens door in een slechtere concentratie op de werkvloer en afnemende motivatie en energie voor het dagelijkse werk. Een kleiner deel (6x) noemt specifieke lichamelijke problemen ten gevolge van de financiële zorgen. Hierbij kan het gaan om achteruitgang van de (fysieke) gezondheid en psychosomatische klachten als rugpijn en hoofdpijn. Tot slot ervaart een handvol mensen ernstige klachten, waardoor uitoefening van het huidige werk niet meer mogelijk is. Zij belanden in de ziektewet, kunnen niet terugkeren naar hun huidige functie en/of verliezen hun baan.

2.4 Bespreken van zorgen op het werk

Aan de groep respondenten die eerder aangaven invloed van de financiële zorgen op hun functioneren te ervaren, zijn nog twee verdiepende vragen gesteld. In de eerste plaats is nagegaan of werknemers hun financiële zorgen bespreken op het werk. Uit figuur 2.12 volgt dat het overgrote deel van ruim acht op de tien respondenten deze zorgen niet deelt op het werk.

Figuur 2.12 **Aandeel werknemers dat zorgen (toekomstige) financiële situatie bespreekt op werk (N=346)**

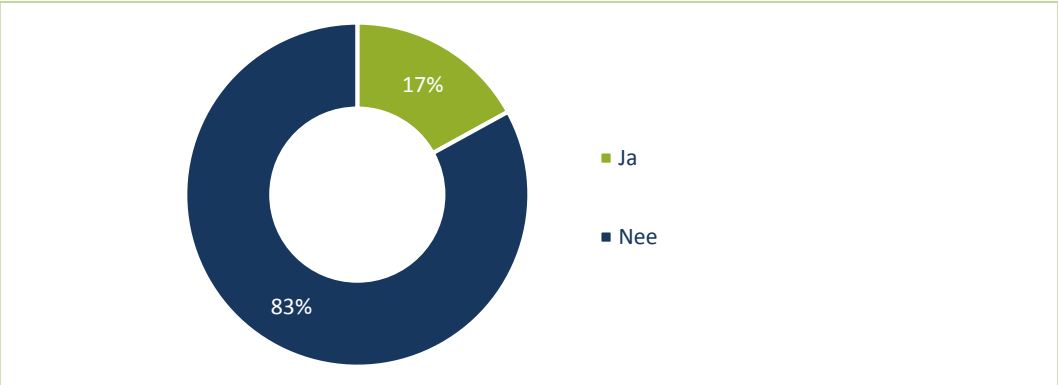

Aan de 60 respondenten die wel hun financiële zorgen op de werkvloer delen, is gevraagd met wie ze dit hebben besproken (zie figuur 2.13). Het gros van de werknemers bespreekt hun financiële zorgen met directe collega's. Dit geldt voor ruim drie op de vijf werknemers. In veel mindere mate zien we dat functies zoals leidinggevende of personeelszaken hiervoor worden benut. Een uitsplitsing naar achtergrondkenmerken van respondenten is hierbij door het beperkte aantal waarnemingen per subgroep niet mogelijk.

Figuur 2.13 **Personen waarmee werknemers zorgen (toekomstige) financiële situatie bespreken op werk (N=60)**

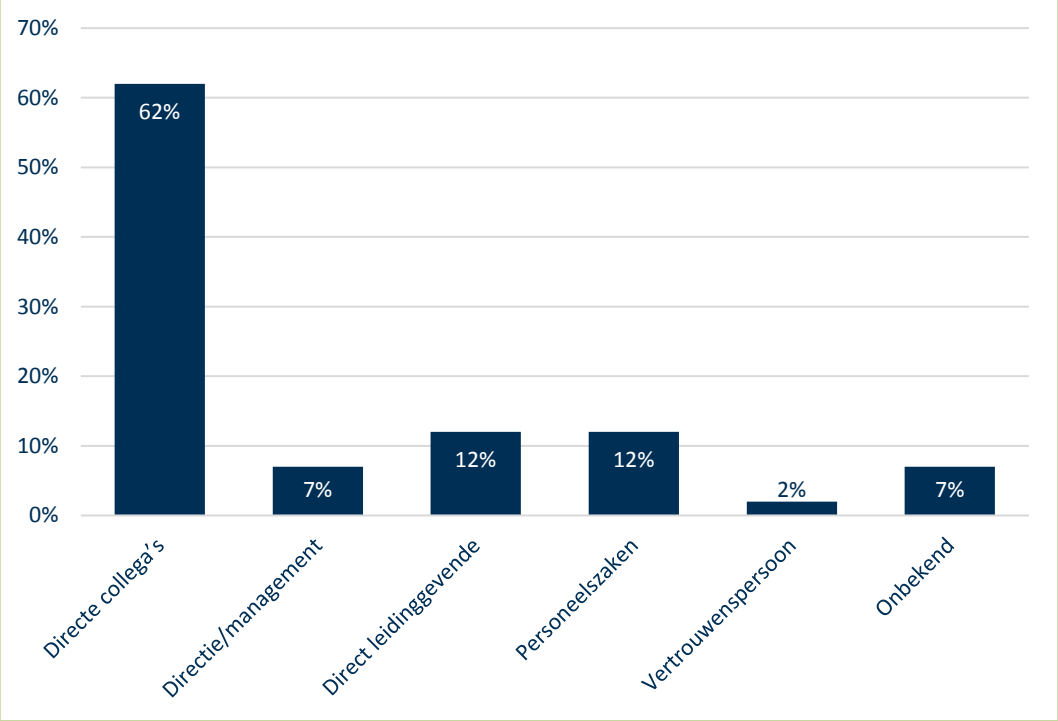

Onder de grote groep respondenten die hun financiële zorgen niet op het werk bespreekt, is gevraagd wat hun redenen zijn om hiervan af te zien. In figuur 2.14 zijn de belangrijkste uitkomsten weergegeven. Voor de meeste werknemers geldt dat zij zorgen om de financiële situatie als een privéaangelegenheid beschouwen. Dit geldt voor ruim de helft van de respondenten. Daarnaast geldt voor ruim twee op de tien respondenten dat de zorgen niet van dien aard zouden zijn dat het nodig is deze te bespreken op het werk. Een even groot deel meent dat er geen nadelige invloed van de financiële zorgen uitgaat op hun functioneren.

Figuur 2.14 Redenen van werknemers om zorgen (toekomstige) financiële situatie niet te bespreken op werk (N=286)

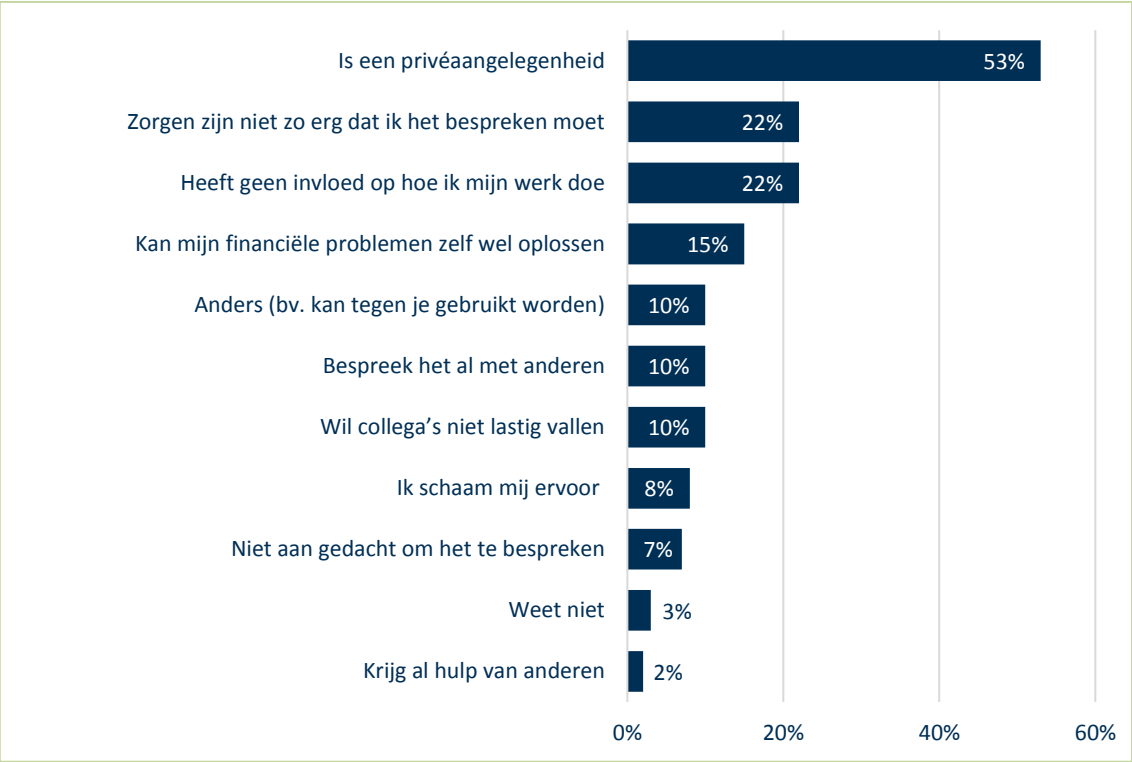

Opgeteld voelt ongeveer twee op de tien respondenten zich geremd in het bespreken van hun financiële zorgen, doordat ze collega's niet lastig willen vallen of zich schamen voor de situatie. Van de groep werknemers die de zorgen niet deelt op het werk, maakt slechts één op de tien de financiële situatie wel buiten het werk bespreekbaar. Een enkele werknemer ontvangt op het punt van financiën reeds hulp van buiten het werk.

Ondersteuningsbehoefte financiële situatie

In de tweede plaats is aan de 346 werknemers die hun financiële zorgen niet bespreken op het werk, gevraagd of zij ondersteuning willen bij het op orde krijgen van de financiën. Iets meer dan de helft van de respondenten heeft geen behoefte aan informatie en/of ondersteuning rondom de financiën. Een relatief groot deel van bijna één op de drie kan niet goed inschatten of ze informatie en/of ondersteuning willen. Tot slot is er een groep van ongeveer 15% die erkent behoeften op dit punt te hebben.

Figuur 2.15 Behoefte aan informatie en/of ondersteuning (N=346)

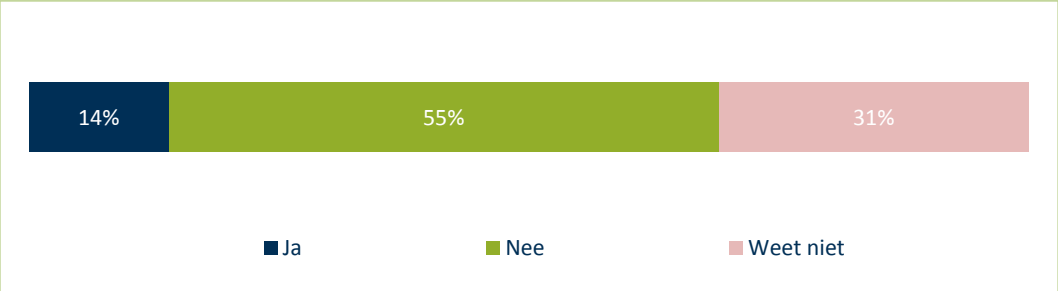

Bij deze laatste groep van 51 respondenten is verdiepend nagegaan op welk vlak hun behoeften liggen (zie figuur 2.16). De meest genoemde antwoorden zijn ingedikt tot drie categorieën, te weten advies/inzicht:

- in financiële situatie bij toekomstig pensioen en/of eerder stoppen met werken;
- bij eigen inkomsten/uitgaven (rondkomen);
- in bestaande financiële producten (zoals lijfrente, hypotheek belastingteruggave).

De meeste respondenten hebben behoefte aan advies en inzicht in de financiële situatie bij toekomstig pensioen en/of bij eerder stoppen met werken. Meer dan de helft van de respondenten rapporteerde dit. Er bestaat behoefte aan advies omtrent de leeftijd waarop men met pensioen kan, inzicht in de hoogte van het netto-inkomen bij de pensioengerechtigde leeftijd en welke voorzieningen er bestaan (passend bij de levensfase/leeftijd) ter aanvulling op het pensioen.

Ook bij de huidige financiële situatie heeft een deel van de respondenten behoefte aan hulp. Deze behoefte zit met name op het vlak van rondkomen en advies bij verschillende typen financiële regelingen. Een aantal werknemers heeft onvoldoende zicht op eigen inkomsten en uitgaven en wil hier meer balans in krijgen, of wil hulp bij (be)sparen en/of financieel advies bij veranderende situatie (zoals ontslag). Verder noemen enkele respondenten advies te willen omtrent hun hypotheek, omdat daar problemen spelen en/of omdat ze een andere hypotheekvorm overwegen.

Figuur 2.16 **Meest genoemde informatie-/ondersteuningsbehoeften werknemers met financiële zorgen (N=51)**

2.5 Combineren werk en zorgtaken

Het functioneren op de werkvloer kan nadelig worden beïnvloed door externe factoren, zoals de combinatie met mantelzorgtaken. Onder de respondenten is gepeild in hoeverre zij mantelzorg verlenen naast hun reguliere baan. In figuur 2.17 staan de uitkomsten vervat.

Mantelzorg naast werk

Ongeveer 20% van de respondenten heeft mantelzorgtaken naast het werk. Deze cijfers liggen deels in lijn met het rapport 'Werk en mantelzorg' van het Sociaal Cultureel Planbureau (SCP) (2019).[2] Zij schetsen namelijk dat over de gehele beroepsbevolking gemiddeld een kwart van de werkenden mantelzorg verleent. Uitgesplitst naar achtergronden van werknemers, zien we dat de vrouwen iets vaker mantelzorgtaken combineren (23%) dan mannen (19%). Ook deze tendens past in het beeld van landelijk onderzoek. Werknemers die zorgtaken met werk combineren, werken vaker in deeltijd. Respectievelijk 25% van de werknemers heeft een deeltijdcontract tegenover 19% met een voltijdsaanstelling. Tot slot is er geen duidelijk verschil naar leeftijd gevonden, wat inhoudt dat binnen elk van de leeftijdsklassen een vergelijkbaar aandeel mantelzorg verleent.

Figuur 2.17 Combineren werk met zorgtaken (N=968)

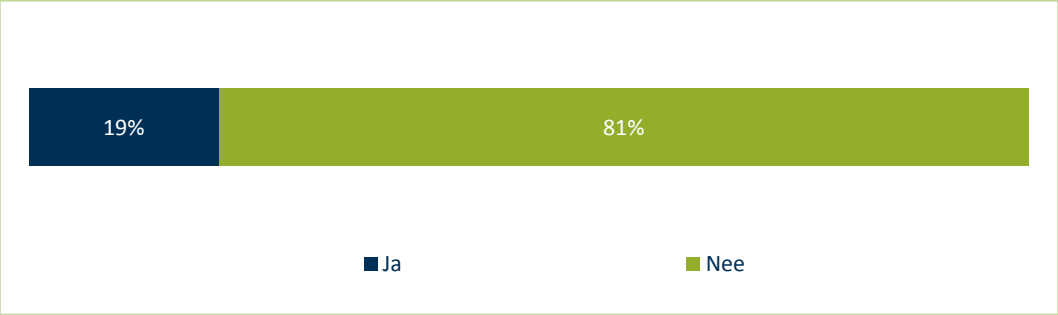

Vervolgens is aan deze 188 respondenten met mantelzorgtaken gevraagd of zij wel eens problemen ervaren door de combinatie mantelzorg en werk. Uit figuur 2.18 volgt dat bijna de helft van de respondenten hier problemen mee ervaart. Twee type problemen zijn hierbij net wat vaker genoemd. Ten eerste ervaart ongeveer 16% van de respondenten de combinatie van werk en mantelzorg als zwaar en belastend. Ten tweede loopt een vergelijkbaar deel er tegenaan weinig tijd voor zichzelf over te houden, door de tijdsinzet voor werk met ernaast zorgtaken.

In iets mindere mate zijn ook genoemd het opnemen van onbetaald verlof voor zorgtaken, werkuren inleveren voor zorgentaken en een verminderde concentratie op het werk door de combinatie van werk en zorg. Elk van deze aspecten zijn door ongeveer 10% van de respondenten naar voren gebracht.

Vrouwelijke respondenten rapporteren iets minder problemen met de combinatie werk en zorg dan mannelijke respondenten. Van de vrouwen ervaart 61% geen problemen door de combinatie met mantelzorg tegenover 53% van de mannen.

---

[2] Sociaal Cultureel Planbureau (SCP), *Werk en mantelzorg. Kwaliteit van leven en het gebruik van ondersteuning op het werk*, februari 2019.

Figuur 2.18 Problemen werknemers met het combineren van werk en zorgtaken (N=188)

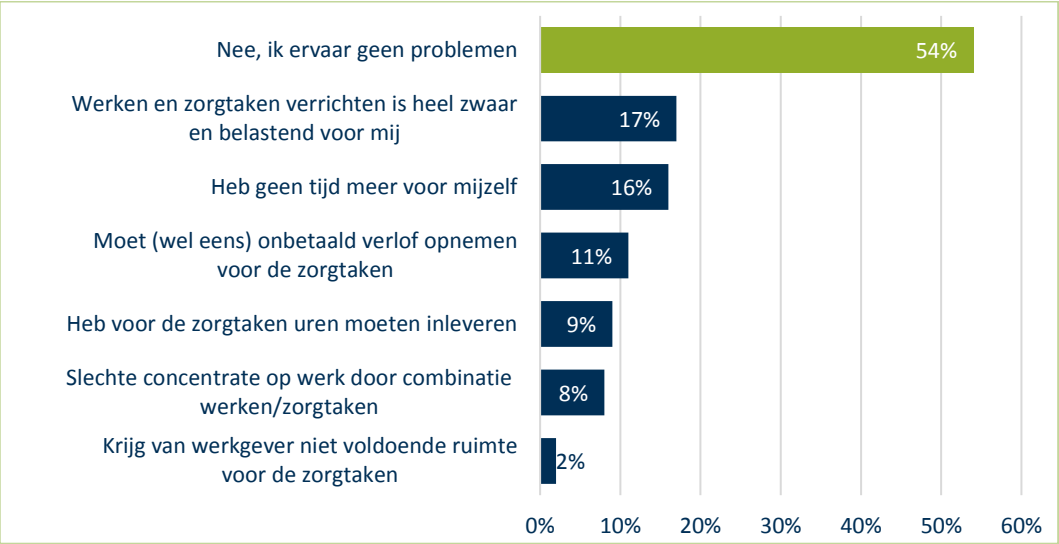

**Let op: respondenten konden meerdere antwoorden geven waardoor het totaal tot meer dan 100% optelt.*

Verder is verdiepend gekeken naar de relatie tussen mantelzorg verlenen en zorgen om de (toekomstige) financiële situatie. In de figuren 2.19 en 2.20 staat voor drie groepen – respondenten die geen mantelzorg verlenen, alle mantelzorgers, mantelzorgers met problemen rond combinatie zorg/werk – uitgesplitst welk aandeel inzit over respectievelijk het pensioen dan wel de huidige en/of toekomstige situatie.

Respondenten die zorgtaken met werk combineren, zijn vaker ongerust over hun pensioen en (toekomstige) financiële situatie. Van alle mantelzorgers is ongeveer de helft van hen ongerust over het toekomstig pensioen, waar dit onder respondenten zonder mantelzorgtaken ruim één op de drie is. Bovendien doet dit effect zich (nog) sterker voor bij mantelzorgers die problemen ondervinden bij de combinatie van zorgtaken en werk. Van laatstgenoemde groep maakt namelijk 55% zich zorgen over hun toekomstig pensioen.

Figuur 2.19 Aandeel dat zich zorgen maakt over pensioen

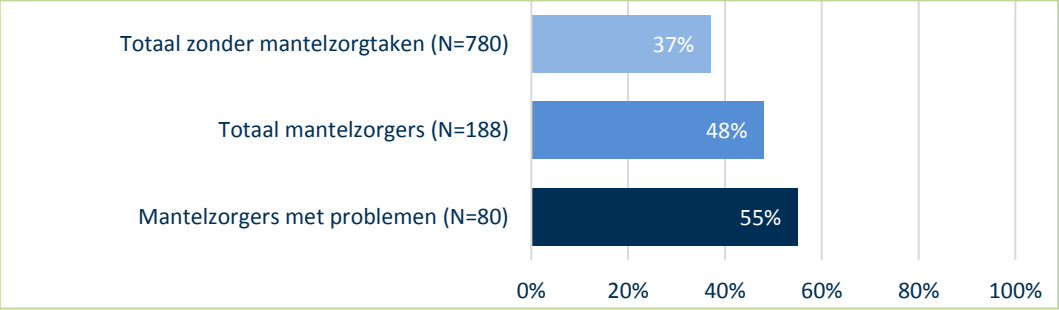

Een vergelijkbaar antwoordpatroon zien we ook terug bij de zorgen over de huidige/toekomstige financiële situatie van mantelzorgers (figuur 2.20). Onder de werknemers zonder zorgtaken maakt één op de drie zich zorgen om hun (toekomstige) financiële situatie. Bij de totale groep van mantelzorgers is dit bijna de helft. Wat opnieuw opvalt, is dat mantelzorgers die kampen met problemen in de combinatie van werk en zorgtaken vaker inzitten over de financiële situatie. Binnen deze groep heeft maar liefst 61% zorgen over de (toekomstige) financiële situatie. Op basis van een uitsplitsing naar antwoorden, weten we dat vrijwel al deze respondenten inzitten over de toekomstige situatie of zowel de huidige en toekomstige situatie.

Figuur 2.20 Aandeel dat (opgeteld) zich zorgen maakt over huidige en/of toekomstige situatie

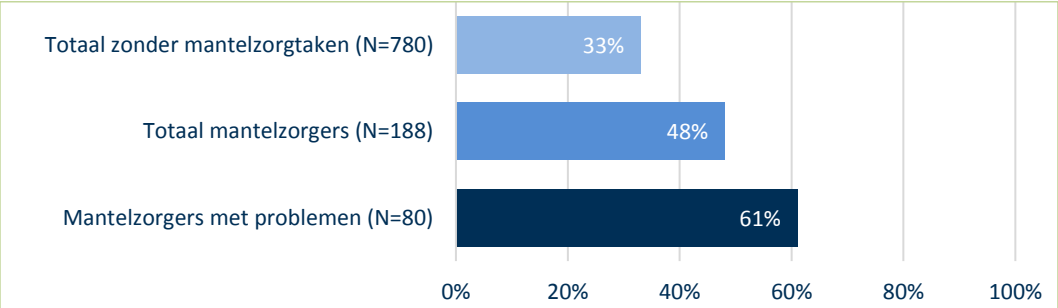

Wettelijke regelingen mantelzorg

Tot slot is onder alle respondenten getoetst of zij op de hoogte zijn van wettelijke regelingen rond de combinatie van werk met zorgtaken (zie figuur 2.21). Een meerderheid van twee op de drie werknemers kent of heeft gehoord van regelingen op dit vlak. Het resterende één derdedeel is dus niet bekend met deze wettelijke regelingen. Aanvullend is specifiek gekeken naar de groep respondenten die eerder problemen rapporteerden bij de combinatie van werk en zorg. Zij blijken vergelijkbaar goed bekend te zijn met het bestaan van wettelijke regelingen op dit vlak.

Figuur 2.21 Kennis van wettelijke regelingen combineren werk met zorgtaken (N=968)

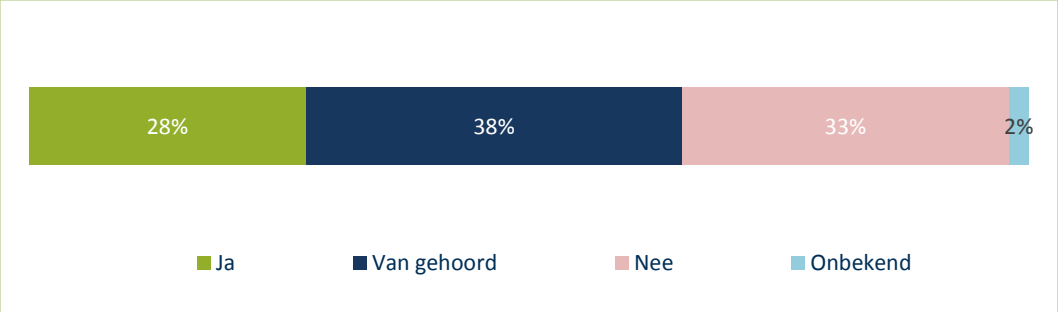

Een opvallende bevinding is dat vrouwelijke respondenten vaker bekend zijn met wettelijke regelingen op het gebied van mantelzorg dan mannelijke respondenten. Van de vrouwen is 78% hiervan (deels) op de hoogte, waarbij het aandeel mannen op 64% blijft steken.

Ook doen zich enkele verschillen naar relatievorm van de werknemer voor, waarbij het patroon niet direct duidelijk is. Zo zijn getrouwde werknemers duidelijk vaker op de hoogte van de mantelzorgregelingen dan werknemers die samenwonen met een partner. In het eerste geval is 71% er (deels) van op de hoogte en bij de samenwonende respondenten is dit 45%. Voor de groep alleenstaanden en geregistreerd partnerschap ligt het aandeel dat het kent/dan wel van gehoord heeft op (ruim) 55%.

Tot slot blijken respondenten met een administratieve functie vaker bekend te zijn met regelingen rond mantelzorg dan de andere functies. In eerstgenoemde geval kent 85% (deels) de regelingen, waar dit aandeel voor de andere functies ongeveer 65% bedraagt. Wel merken we op dat het totaal aantal waarnemingen voor de administratieve functie beperkt is wat de uitkomst minder robuust maakt.

Uitkomsten onderzoek CNV-Geldzorg CAO Metalektro

968 leden
vulden digitale vragenlijst
in over financiële fitheid

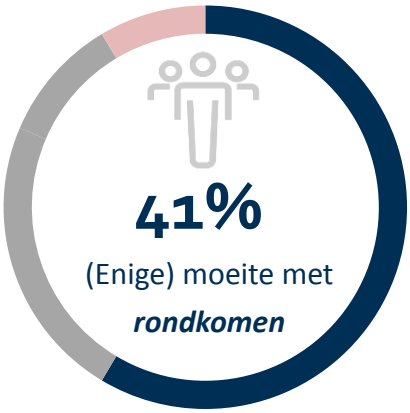

Financiële situatie

Ruim 1-op-3 zorgen financiële situatie

17% bespreekt financiële zorgen op werk, **83%** niet

62% werknemers bespreekt dit met directe collega's

53% bespreekt dit niet, want wil werk en thuis scheiden (privé)

Vrouwelijke werknemers
vaker ***zorgen*** financiële situatie

45%

35%

Bij **14%** heeft financiële situatie ***invloed*** op werk

23% weet dit niet

Mantelzorg

19% zorgtaken naast werk

61% mantelzorgers zorgen over financiën, naast problemen bij combinatie werk/zorg

Pensioen

1-op-3
Geen inzicht hoogte pensioen

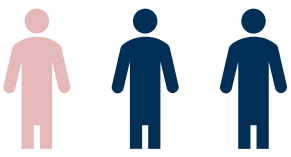

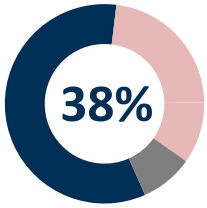

Zorgen over toekomstig pensioen

CNV Geldzorg